

Invalidnost i siromaštvo:
Istraživanje Svetske banke
o siromaštvu i njegovim posledicama

Jeanine Braithwite i Daniel Mont

Februar 2008

Invalidnost i siromaštvo:

Studija Svetske banke o istraživanju siromaštva i njegovim posledicama

Jeanine Braithwaite & Daniel Mont
HDNSP
World Bank

Materijal je odobren za prevodjenje na srpski jezik u oktobru 2008. i prevod će biti dostavljen Svetskoj banci

Februar 2008

Ovaj dokument nije podvrgnut kompletnoj analizi svojstvenoj zvaničnim publikacijama Svetske banke, te rezultati, interpretacije i zaključci izneseni ovde pripadaju autorima i ne reflektuju stavove Međunarodne banke za obnovu i razvoj/Svetske banke ili njenih pridruženih organizacija niti pripadaju Izvršnim direktorima Svetske banke ili vladama koje oni predstavljaju.

Svetska banka ne garantuje preciznost podataka u ovom radu. Granice, boje, nazivi i ostale informacije prikazane na mapi ili grafikonu u ovom radu ne podrazumevaju stav Svetske banke koji se odnosi na pravni status teritorije ili odobravanje ili prihvatanje tih granica.

Istraživačka podrška Sanae Hayashi i Nicola Rivella kao i priprema dokumenata koju je radila Karen Peffley su bili od ogromnog značaja. Autori su zahvalni za komentare i sugestije sledećim saradnicima: Nicholas Krafft, Sándor Sipos, Cem Mete, Barbara Murray, Charles Becker, Karen Peffley, Pia Rockhold, David Crocker, Robert Wachbroit, kao i učesnicima seminara na Univerzitetu škole za javnu politiku u Merilendu.

Bilo kakve greške ili omaške su isključivo odgovornost autora.

jbraithwaite@worldbank.org i dmont@worldbank.org

Sažetak

U ovom dokumentu smo ispitivali literaturu Svetske banke o siromaštvu i njegovom odnosu sa invalidnošću.

Naše ispitivanje je bilo ograničeno činjenicom da istraživanja Svetske banke koja su korišćena u određivanju troškova i na troškovima zasnovanog siromaštva nisu uključivala pitanja o eventualnoj invalidnosti članova domaćinstva.

Jedino u regionima Evrope i centralne Azije, u kojima radi Svetska banka postoje ispitivanja sa numeričkim podacima o domaćinstvima koja imaju članove sa invaliditetom.

Druga ispitivanja siromaštva u ostalim regionima gde banka radi u nekim slučajevima obezbeđuju podatke o osobama sa invaliditetom u vezi sa zaposlenjem, zdravstvom, socijalnom pomoći ali ne daju vrednosti siromaštva po sebi.

Ključne reči: siromaštvo, invalidnost, skala jednakosti, sposobnost

I. Uvod

II. Merenje siromaštva u Svetskoj banci

III. Definisane invalidnosti

IV. Istraživanje literature Ispitivanja siromaštva Svetske banke po regionima

V. Sličnosti i funkcionalnosti

VI. Zaključci i pravci budućih istraživanja

Akronimi

ECA Europe and Central Asia / Evropa i Centralna Azija

FSU Former Soviet Union / Bivši Sovjetski savez

GDP Gross domestic product / Godišnji prihod u nekoj zemlji

HDNSP Human Development Network Social Protection / Mreža ljudskog razvoja i socijalne zaštite

LSMS Living Standard Measurement Surveys / Istraživanje merenja životnog standarda

NOBUS Russian acronym for National Sample Survey of Household Welfare and Participation in Social Services / Ruski akronim za Nacionalni uzorak istraživanja o dobrostanju domaćinstava i učešću u socijalnim servisima

PA Poverty Assessment / Ispitivanje siromaštva

PPP purchasing power parities / odnos nabavne moći

UK United Kingdom / Velika Britanija

UN United Nations / Ujedinjene nacije

WG Washington City Group / Vašingtonska gradska grupa

I. Uvod

1.1 Invalidnost se često povezivala sa siromaštvom (Yeo and Moore 2003, Hoogeveen 2005, Elwan 1999) ali je uradjeno malo komparativnih istraživanja. Ovaj dokumenat je prikazao svu kompleksnost pretpostavki i procene udela osoba sa invaliditetom u grupi siromašnog stanovništva u svetu.

1.2 Zajednički stav o invalidnosti na međunarodnim skupovima je da svaka deseta osoba u zemljama u razvoju ima neki invaliditet i dalje da je svaka peta siromašna osoba u zemljama u razvoju sa nekim vidom invaliditeta. Svetska banka je u saradnji sa UN i drugim agencijama u Vašingtonskoj grupi (www.cdc.gov/nchs/citygroup.htm) radila na razvoju standardnih pitanja za cenzuse u domaćinstvima koji bi obezbedili uporedne mere za invalidnost koje bi bile odgovarajuće za sledeće proračune. Funkcionalni pristup koji se javlja u ovim pitanjima ogleda se u robustnijim ciframa za osobe sa invaliditetom u nekoliko zemalja u razvoju, koje variraju od 10-12% od kojih je 1-4% osoba sa teškim invaliditetom (Mont 2007a, Metts 2000).

1.3 Pojava invalidnosti je samo deo slike. Iza činjenice koliko je osoba sa invaliditetom leži pitanje koliko ih je siromašno i obratno iza pitanja o broju siromašnih leži pitanje koliko ih je sa invaliditetom? Ova pitanja je teško istražiti komparativno, imajući u vidu kompleksnost i merenja siromaštva i merenja invalidnosti. Često citiran statistički podatak da je 20% svetskog stanovništva siromašno ili da 20% siromašnih u zemljama u razvoju ima neki invaliditet može se ponovo preispitati iz dokumenta Svetske banke pod nazivom Predlog nove politike socijalne zaštite (Elwan 1999, p. 15, footnote 76): “Procenjuje se da je 15-20% osoba sa invaliditetom u grupi siromašnih u zemljama u razvoju.”

1.4 Dok je u to vreme to mogla biti razumna pretpostavka ona u stvari nema realnu pretpostavku ni u jednom podatku. Svrha ovog dokumenta je pomak ka aktuelnijoj analizi odnosa invalidnosti i siromaštva.

1.5 Prvo, ovaj dokument posmatra merenje siromaštva u Svetskoj banci. Banka je jedna od vodećih agencija u utvrđivanju siromaštva u zemljama u razvoju i njene metodologije su veoma dobro razvijene. Ovaj dokument će samo naznačiti istaknute delove iz obimne literature, upućene zainteresovanog čitaoca na obilje drugih istraživanja.

1.6 Drugo, razmatrali smo kako da najbolje izmerimo učestalost invalidnosti u zemljama u razvoju na osnovu modela UN Vašingtonske grupe (Mont 2007a, Mont 2007b).

1.7 Treće, koncizno smo uradili 154 ispitivanja siromaštva u Svetskoj banci u proteklih 20 godina. Nakon razvoja četvorostruke tipologije ispitivanja siromaštva u uslovima njegovog tretmana pitanja invalidnosti, pronašli smo samo 11 ispitivanja siromaštva koja su rangirala stopu siromaštva u domaćinstvima sa članom sa invaliditetom. Štaviše, sva ispitivanja su bila u Evropi i Centralnoj Aziji. U ispitivanjima su obuhvaćeni i socio-istorijski faktori ovih regiona.

1.8 Četvrto, koristeći podatke ovih regiona, ispitivali smo problem skale jednakosti i osetljivosti merenja siromaštva (World Bank 2000). U tom kontekstu započeli smo sa Senovim pristupom (Sen 1984, 1985, 1993, 1999) i kako bi to uticalo na postavljanje linije siromaštva ili skale jednakosti da bi se uzele u obzir potrebe osoba sa invaliditetom (Kuklys 2005).

1.9 Konačno, postavili smo zaključke i dali smernice za buduća istraživanja sledeći puniju definiciju invalidnosti, mimo onoga što je tipično za zemlje Evrope i centralne

Azije. U ovoj diskusiji je i primer korišćenja Zaidi i Burchardtove (2005) metodologije za ispitivanje dodatnih ekonomskih troškova života sa invaliditetom, Kuklyjeve metodologije za operacionalizaciju Senovog modela funkcionalnosti i standardnijeg pristupa u pravljenju skale jednakosti.

II. Merenje siromaštva u Svetskoj banci

2.1 Merenje siromaštva nije nova stvar, no značajan standard je postavljen publikacijom Svetskog izveštaja o razvoju 1990 (Svetska banka 1990) i Priručnika za smanjenje siromaštva (World Bank 1993) koji se zasnivaju na metodologiji ispitivanja siromaštva Svetske banke. Pre toga ali i paralelno s tim Svetska banka je pokrenula Istraživanje životnog standarda (Living Standards Measurement Surveys - LSMS),¹ pre svega da dobije visoko kvalitetne statističke podatke o siromaštvu i drugim indikatorima ljudskog blagostanja u siromašnim zemljama. Idući dalje od kvantitativnih aspekata merenja blagostanja samo kroz monetarnu matricu prihoda ili rashoda Izveštaj svetskog razvoja 2000/2001 Borba protiv siromaštva ističe dimenzije mogućnosti, osnaživanja i sigurnosti u ispitivanju siromaštva a Svetska banka kao i inicijativa Glasovi siromašnih (Narayan, et. al. 2000a, 2000b). Mi ćemo ove nemonetarne dimenzije koristiti u Odeljku V. Ovde predstavljamo opšti pregled tri glavne dimenzije merenja siromaštva merenje blagostanja, liniju siromaštva i sličnosti.² Oni koji se više interesuju u dublje istraživanje mogu pogledati različita istraživanja na www.worldbank.org/lsm kao i www.worldbank.org/poverty, <http://go.worldbank.org/2AQMBVLYK0>.

II. A. Troškovi kao indikator blagostanja

2.2 Tipične monetarne mere blagostanja su prihodi i troškovi. U razvijenijim zemljama prihod je racionalna zamena za kombinaciju sadašnjih i budućih troškova, dok se u slabije razvijenim zemljama većina troškova pokriva kućnom proizvodnjom, razmenom dobara ili drugim metodama izvan monetarnog sistema. Naravno, u svim zemljama tajming prihoda i troškova se razlikuje jer porodice moraju da štede ili pozajmljuju radi smanjenja troškova. Zbog toga mereni status siromaštva nekih domaćinstava može biti različit u ova dva pristupa.

2.3 Sveobuhvatne mere trenutnih troškova se uglavnom praktikuju iz tri razloga (Deaton 1999, Deaton i Zaidi 2002):

- prvo, trenutni troškovi su često bolji indikator postojećeg životnog standarda pošto nivo korisnosti uglavnom zavisi od aktuelnih troškova dobara i usluga. Zbog toga merenje troškova treba da bude što je moguće sveobuhvatnije
- drugo, trenutni troškovi mogu takodje da budu najbolja moguća procena dugotrajnog prosečnog blagostanja, jer tendencija troškova je da variraju manje od prihoda.
- treće, međunarodno iskustvo pokazuje da su podaci o troškovima preciznije prikupljeni.

2.4 Osnovno merenje blagostanja u ispitivanju siromaštva Svetske banke su bili i ostali troškovi domaćinstava. U zemljama u razvoju gde postoji veliki neformalni sektor može da bude teško i administrativno skupo potvrditi istinske novčane prihode domaćinstva. U mnogim zemljama značajan deo troškova domaćinstva za hranu ide iz privatnog gajenja određenih poljoprivrednih dobara. Izazov je pretpostaviti istinsku vrednost domaće

proizvedenih dobara, pošto su oni tipični za “besplatan” porodični rad da bi bilo i njihov kvalitet je različit od dobara proizvedenih za prodaju. Odredjene vrste prihoda, kao što je plaćanje od rodjaka iz inostranstva, je izuzetno teško pravilno izmeriti.

2.5 Na osnovu ovoga, postoje mnoga druga praktična pitanja koja treba rešiti u kreiranju totalnih troškova domaćinstva kojim se ovde nećemo baviti ali se oni mogu naći u drugim istraživanjima na koja se osvrćemo.³

II. B. Linija siromaštva

2.6 Linija siromaštva označava minimum društvenih standarda života svih članova društva. Ovakav koncept je specifičan za svaku zemlju. Svako društva ima svoje stavove o tome šta čini minimum životnih standarda, pošto većina zemalja razvija nacionalne metodologije merenja siromaštva i ne oslanja se samo na međunarodne stavove o tome šta je linija siromaštva. S druge strane, za međunarodna merenja se koristi poznata definicija Svetske banke “1 dolar po osobi dnevno”.

2.7 Ta metodologija „1 dolar po osobi dnevno” je razvijena od sredine 1980. Linija siromaštva pretpostavlja da sve osobe sa troškovima ekvivalentnim sa 1 dolarom dnevno imaju isti nivo standarda bez obzira u kojoj zemlji žive. Pošto različite zemlje imaju različite osnovne potrebe, prosta linija siromaštva ne može da pokrije adekvatno te razlike. Na primer, ljudi koji žive u zemljama sa ekstremnim klimatskim promenama imaju veće potrebe za kalorijskom energijom da bi održavali isti nivo metabolizma. Tako su njihove osnovne potrebe za hranom veće.

2.8 Mora se istaći da promena razlika nije dizajnirana za međunarodna poredjenja siromaštva; uglavnom služe za upoređivanje ukupne sume nacionalnih finansija. Promene kursa su bazirane na cenama proizvoda i usluga koje posebno ne predstavljaju troškove potrošačke korpe siromašnih.

2.9 Linija siromaštva od 1 dolara dnevno je odgovarajuća uglavnom za zemlje sa niskim prihodima koje se nalaze u regionu tropa. Ljudi koji žive u Evropi i centralnoj Aziji se suočavaju sa hladnom klimom, što zahteva grejanje kuća, topla odela i povećanu kalorijsku energiju za održavanje metabolizma. Njihove osnovne potrebe su očigledno veoma različite u odnosu na druge zemlje pa je i njihova linija siromaštva drugačija. Zato se za njih koristi 2.15 dolara i 4.30 kod promena kursa za interregionalna poredjenja (Svetska banka 2005).

II.C. Sličnosti

2.10 Ako se veruje da je domaćinstvo siromašno, svi njegovi članovi se smatraju siromašnim. Pretpostavka je da svi pojedinačni članovi domaćinstva jednako dele sve beneficije iz porodičnih prihoda ili troškova.

2.11 Podaci o prihodima i troškovima iz istraživanja domaćinstava se obično prikupljaju na nivou domaćinstva a ne pojedinačno.

2.12 U mnogim zemljama u razvoju literatura o siromaštvu koristi merenje po glavi stanovnika. No moguće je da tamo postoje neke ekonomske skale troškova kao npr. da su troškovi po glavi stanovnika koji su za postizanje određenog blagostanja niži u velikim domaćinstvima u odnosu na mala domaćinstva. Na primer, trošak za grejanje može da zavisi od kućnih karakteristika, bez obzira da li je porodica velika ili mala, trošak po

glavi člana porodice je niži u većim porodicama. Efektivan broj članova domaćinstva koji deli određeno blagostanje stoga treba da se prilagodi ekonomskoj skali indikovanih parametara (teta). Najčešće korišćena forma je n što je broj članova domaćinstva. Vrednost teta jednak.6 ukazuje da bi se dostigao isti stepen blagostanja kao kod jednočlanog domaćinstva, porodica od četvoro članova mora da potroši 2.29 jedinica (40.6), ili 0.57 jedinica po svakom članu. Kao dodatak ovom parametru je poseban koeficijent za decu koji se često koristi za računanje razlika u njihovim potrebama.

2.13 Pretpostavka skale jednakosti je da bez obzira da ili svi članovi jednako doprinose ili deca doprinose manje od odraslih u povećanju troškova, ali ova pretpostavka nije održiva za decu i odrasle sa invaliditetom. U nekim društvima se invalidnost široko posmatra kao kletva ili kazna prošlih grehova a osobe sa invaliditetom ne mogu jednako da doprinose.

2.14 Da bi se izmerili ekonomski efekti skale i različite troškovne potrebe različitih članova domaćinstva, veličina domaćinstva se konvertuje u ekvivalent odraslih (AE) Koristeći sledeću formulu za domaćinstvo i:

$$AE_i = (A_i + \alpha C_i)$$

A je broj odraslih u domaćinstvu, C_i je broj dece, dok su α i i parametri.

2.15 S druge strane, kako su istakli Deaton i Zaidi (2002), ovo prilagodjavanje precenjuje tatlni trošak osim ako sva domaćinstva nisu domaćinstva sa jednim odraslim. Oni sugerišu korišćenje prilagodjenog ekvivalenta za odrasle koristeći sledeću formulu.

2.16 Ekvivalent odraslih domaćinstva je definisan kao

$$AE_ADJ_i = A_0 + C_0 \frac{AE_i}{A_0 + \alpha C_0}$$

A_0 i C_0 su broj odraslih i dece u uslovljenom domaćinstvu a A_i i C_i su broj odraslih u njihovom domaćinstvu. Uslovljeno domaćinstvo (npr. 2 odrasla i 3 dece) varira u skladu sa demografskim razlikama i porodičnom strukturom u zemljama u razvoju. Primena ove metodologije je primećena u Turskoj u istraživanju Svetske banke idržavnog instituta za statistiku (2005).

2.17 Iako izgleda očigledno da su troškovne potrebe dece linearno različite od odraslih, zatim starih od dece i dalje neinvalidne populacije i osoba sa invaliditetom, dokazano je da je izuzetno teško teoretski odvojiti one koji čine "dinamiku domaćinstva". Pošto je jedni od glavnih zagovornika engleskog pristupa (Deaton i Muellbauer 1986) to i teoretski odbacili (Deaton and Paxton 1998), nastao je jaz u teoretskoj literaturi koji je proizvevo stav da" nijedna od [tehnika proračuna ekvivalentnosti] ne može biti dovoljno tačna" (Marquez idr. 2007). Dok je problem proračuna dečijih troškova i dalje nerešen u literature, istraživali smo pristup proračuna ekstra troškova invalidnosti (Zaidi i Burchardt 2005) kao suprotan jednostavnom proširenju tradicionalnih pristupa kojeg nisu prihvatili Deaton i Paxton (1998) za decu i osobe sa invaliditetom (kako su to uradili Jones i O'Donnell 1995).

2.18 Treba primetiti da iz ekstra troškova za karakteristična dobra za osobe sa invaliditetom u jednom domaćinstvu, to domaćinstvo može imati manje blagostanje usled nemogućnosti njenog člana sa invaliditetom da bude konkurentan na tržištu rada (usled diskriminacije i predrasuda). Razlog može da bude i nezaposlenost nekog od drugih članova domaćinstva koji ne radi da bi pomogao svom članu sa invaliditetom usled

nedostatka adekvatnih socijalnih servisa. Ad hoc proračun troška predviđenog godišnjim prihodom domaćinstva u svetu u vezi sa ovim problemom je 5-7 procenata (Metts 2004).

III. Merenje invalidnosti u Svetskoj banci i UN

3.1 Prilikom ispitivanja odnosa između invalidnosti i siromaštva, važno je ne samo definisati šta se misli pod siromaštvom, nego i šta se misli pod invalidnošću. Proteklih godina funkcionalni pristup u merenju invalidnosti koji je proistekao iz socijalnog modela invalidnosti je postao standardniji i nedavno je usvojen i u Svetskoj zdravstvenoj organizaciji u Medjunarodnoj klasifikaciji funkcionisanja, invalidnosti i zdravlja pri UN vašingtonskoj grup o invalidskoj statistici (Mont 2007a, Mont 2007b)

3.2 Prema socijalnom modelu, invalidnost je posledica interakcije funkcionalnog stanja jedne osobe i njenog okruženja. Ljudi se ne identifikuju kao osobe sa invaliditetom po njihovom medicinskom stanju nego po njihovom funkcionalnom stanju (npr. da li mogu da hodaju, da li vide) pa do njihovog učešća u školi, porodičnom životu na poslu i drugim oblastima.

3.3 Štaviše, invalidnost nije “sve ili ništa” koncept. Invalidnost ne može da bude samo mentalna, fizička, senzorna ili psiho-socijalna, nego varira od lake do teške. Kako istraživači konstruišu binarnu varijablu za invalidnost, tako će uticati na odnose koje ustanove između invalidnosti i različitih socio-ekonomskih karakteristika, kao što je siromaštvo.

3.4 Vašingtonska grupa, koju je oformio Komitet UN za statistiku, uz angažovanje najmanje 50 nacija, preporučila je da se u obzir uzima prisustvo teškoće u obavljanju bar jedne od bazičnih aktivnosti – vid, sluh, kretanje, razumevanje, komunikacija – kao operacionalnu zamenu za osobu sa funkcionalnim ograničenjem koje ih svrstava u rizik svrstavanja u medicinski model invalidnosti (Mont 2007a). Vašingtonska grupa takodje preporučuje ispitivanje podataka o invalidnosti koristeći višestruke odrednice za nivo postizanja učinka u funkcionisanju kod lake, umerene ili teške invalidnosti. Važnost sagledavanja aktivnosti u svakodnevnom funkcionisanju preporučuju i Gertler i Gruber (2002).

3.5 Ovaj materijal sledi koristi socijalni pristup merenja nivoa invalidnosti, i u isto vreme priznaje da istraživanja sa širim setom pitanja mogu da doprinesu u mnogo više detalja, različitosti i šire analize problemu invalidnosti.

3.6 Ono što je jasno je da pristup koji je baziran na pitanjima “Da li imate neki invaliditet” ili pitati o mogućim dijagnozama ili stanjima (npr. dijabetes, epilepsija, slepilo itd.) daje izuzetno siromašne podatke.

3.7 Prvo, reč “invalidnost” ima negativnu konotaciju, često udruženu sa predrasudom. Drugo, ona se često interpretira u vidu veoma značajnih teškoća, gde se gube umerena i laka invalidnost. Konačno, ljudi o invalidnosti misle u vezi sa normativnim standardima – kako bi osobe sa invaliditetom trebalo da funkcionišu, tako da se u varijanti posmatranja starih invalidnost može izgubiti kao kategorija. Teškoće u njihovom funkcionisanju se opisuju kao “posledica starenja”.

3.8 Lista dijagnoza nije efektivna pošto mnogo ljudi i ne zna svoje dijagnoze (posebno oni sa ograničenim kontaktima sa zdravstvenim službama). Štaviše, dvoje ljudi sa istom dijagnozom mogu imati veoma različite nivoe funkcionisanja, tako bilo koja lista

dijagnoza neće biti kompletna, čak i kategorija “slep” ne obuhvata samo osobe koje u potpunosti ne vide nego i one sa delimičnim gubitkom ovog čula.

IV. Istraživanje literature o ispitivanju siromaštva u Svetskoj banci

4.1 Ograničenja u dostupnosti podataka o invalidnosti u zemljama u razvoju nameću ograničenja u nivou analize koja se može uraditi u ispitivanju odnosa između invalidnosti i siromaštva. S druge strane, postojeće analize Svetske banke nude uvid u taj odnos, mada kvalitet podataka o invalidnosti stalno varira (Mont 2007a).

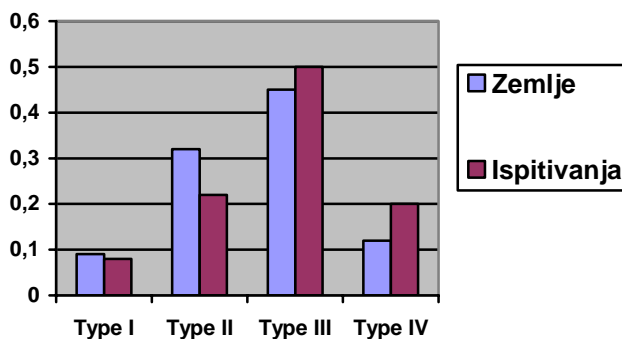
4.2 Generalno, većina ispitivanja siromaštva koje je radila Svetska banka se ne bave pitanjima siromaštva na piri ili sistematičan način. Dijagram IV-1 pokazuje presek ispitivanja siromaštva po stepenu uključenosti invalidnosti. Ispitivanja su podeljena u četiri grupe:

- . Tip I – Statistički izveštaji o stopama siromaštva osoba sa invaliditetom naspram opšte populacije
- . Tip II – Podaci o osobama sa invaliditetom u vezi sa zapošljavanjem, zdravljem, socijalnoj podršci ili drugim pitanjima od značaja za siromaštvo ali ne I stope siromaštva po sebi.
- . Tip III – Napomene o važnosti invalidnosti u odnosu sa siromaštvom ali bez dostupnih podataka.
- . Tip IV – Ispitivanja bez pomena invalidnosti.

4.3 U dijagramu IV-1, plave linije predstavljaju rasporedjenost najznačajnijih ispitivanja siromaštva po zemljama (neke su radile i više od jednog ispitivanja u periodu 1995-2006). Crvene linije pokazuju rasporedjenost svih ispitivanja siromaštva. Nešto malo više od 10 % zemalja koje su radile ispitivanja siromaštva je imalo presek po osnovu invalidnosti (Tip I), a one su u regionu Evrope i centralne Azije.

4.4 Ovo ne znači da je invalidnost potpuno ignorisana. Oko jedne trećine zemalja gde je radjeno ispitivanje siromaštva imaju neke podatke o invalidnosti u vezi sa zapošljavanjem, zdravstvom, socijalnom pomoći i sl. a skoro polovina od svih zemalja koje nemaju nikakve podatke sagledavaju ulogu invalidnosti generalno gledano. Samo oko 12% ispitivanja siromaštva potpuno ignoriše ovo pitanje.

Procenat zemalja i svih ispitivanja siromastva po stepenu zastupljenosti informacija o invalidnosti

4.5 Evropa i centralna Azija (ECA) su regioni koji poklanjaju veliku pažnju invalidnosti i siromaštvu sa analitičke tačke gledišta. Kao što se može videti u Grafiku IV-2, šest od 25 zemalja je imalo bar jedno ispitivanje siromaštva u kojem su podati o odnosu invalidnosti i siromaštva. Samo jedna zemlja je kategorizovana kao Tip IV. U stvari, sve zemlje u Tipu I iz Grafika IV-1 su iz regiona ECA. Ovo ima veze sa istorijskim kontekstom i dostupnosti informacija o domaćinstvima što omogućava da se invalidnost posmatra kao značajna kategorija u ispitivanju siromaštva.

4.6 U regionu ECA, socijalna zaštita je sektor često blisko vezan sa invalidnošću na osnovu politike i finansijskog učinka, sistema invalidskih penzija i manjih troškova za nabavku dobara i obezbeđenje usluga za određene kategorije stanovništva u Rusiji i zemljama bivšeg Sovjetskog saveza.⁴ Nakon tranzicije skoro svaki region u Rusiji i zemljama bivšeg Sovjetskog saveza je usvojio dodatne privilegije za veterane i osobe sa invaliditetom iako je osnovni sistem uspostavljen još za vreme postojanja Sovjetskog saveza.

4.7 Za vreme tog sistema, osobe sa invaliditetom su bile i zaštićene ali i izolovane od ostale populacije. Invalidnost je bila jedan od nekoliko razloga da odrasli ne rade, ali je bila sagledavana u medicinskom smislu. Roditelji su ohrabrivani da decu smeštaju u ustanove za trajni smeštaj a deca van institucija su bila odvajana u specijalne škole. Invalidnost je bila visoko stigmatizovana a okruženje je bilo puno barijera, tako da osoba sa invaliditetom nije mogla da izađe napolje ni za vreme lepog vremena. Odrasli sa invaliditetom su podsticani da se okupljaju oko jedne vrste dijagnoze. Rad u zaštićenim radionicama i život u posebnim delovima gradova je izolovao osobe sa invaliditetom u sovjetskom društvu. Osobe sa intelektualnim smetnjama su bile još više stigmatizovane. Sovjetski sistem je radio na tome da proizvede i danas uvreženo verovanje “kod nas ne postoje osobe sa invaliditetom.”

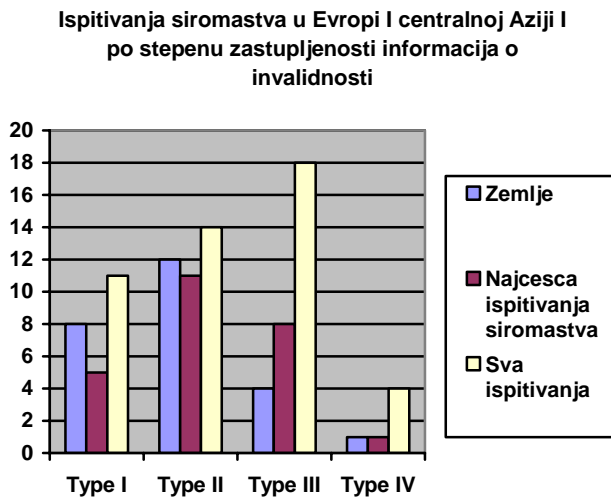
4.8 Uticaj tranzicije na invalidnost – broj osoba sa invaliditetom u Rusiji se udvostručio između 1990. i 2003, odražavajući nekoliko faktora, uključujući promene u izveštajima o penzijama (odvajanje kategorije osoba sa invaliditetom iz kategorije starih), nastojanje poslodavaca da izbegnu plaćanje otkaznih kvota radnicima stavljajući ih u poziciju invalidnosti, pogoršavanje zdravstvenih indikatora (pogotovo kod odraslih muškaraca) i slom zdravstvenog sistema.

4.9 Zaostavština ovakvog sistema su invalidske penzije za stečeni invaliditet (usled ratova ili povreda na poslu) i za urođjena oštećenja kod dece. Kao rezultat toga su pitanja u upitnicima za ispitivanje domaćinstava koja se tiču invalidskih penzija. Dva specijalizovana ispitivanja finansira Svetska banka – odeljenje za tehničku pomoć, su NOBUS u rusiji (ruski akronim za Nacionalno ispitivanje blagostanja u domaćinstvima i učešća u socijalnim servisima),⁵ i bosansko Ispitivanje životnog standarda (LSMS)⁶, kao i ispitivanje u tri oblasti u Uzbekistanu (nije reprezentativno na nacionalnom nivou) daju značajno više detalja u oblasti invalidnosti (2008).⁷ Posebno u Bosni i Hercegovini je LSMS uključio čitav blok o mentalnom zdravlju i bolestima, dok je NOBUS⁸ snimio podatke o privilegijama. Uzbečko ispitivanje je sadržavalo detaljne delove o načinu funkcionisanja.⁹

4.10 Sa ovakvim izuzecima, opšti domaćinski budžet ili prihod i ispitivanje troškova tipično ne obuhvataju detaljne informacije o nečijoj invalidnosti ili sposobnosti. Ispitivanje siromaštva tako stvara varijable u odnosu na to da li domaćinstvo “prijavljuje” jednu ili više invalidskih penzija kao “invalidsku” varijablu. Već smo objasnili zašto

ovakvo merenje nije najbolji način da se invalidnost beleži u analizama i ispitivanjima. S druge strane ovo je dostupno za većinu ECA zemalja da bi kvantitativno ispitali stope siromaštva među domaćinstvima sa i bez osoba sa invaliditetom.

4.11 Statistike o stopi siromaštva za sva domaćinstva sa invalidskim penzijama se mogu videti u Tabeli IV-3. Odnos u tabeli nije potpuno tačan. U Ukrajini, Armeniji i na Kosovu su pronađene nešto više stope siromaštva i ekstremnog siromaštva u domaćinstvima koja imaju člana sa invaliditetom. U Kirgiskoj republici je zabeležena nešto viša rata siromaštva ako postoji osoba sa invaliditetom, ali je rata ekstremnog siromaštva znatno viša. U Gruziji i Poljskoj je siromaštvo mnogo veće u domaćinstvima sa članom sa invaliditetom ali nije toliko izraženo ekstremno siromaštvo. Ovaj odnos je zapažen i u drugim zemljama takodje.

Stope siromaštva po prisutnosti članova sa invaliditetom u domaćinstvu u istraživanju siromaštva u Evropi i Centralnoj Aziji

Zemlja	Godina	Siromaštvo		Ekstremno siromaštvo	
		Svi	Osobe sa invaliditetom	Svi	Osobe sa invaliditetom
Armenija	1999	54.7	58.6	8.5	10.6
Gruzija	1999	42.7	60.0	8.9	17.0
Kosovo	2002	50.3	n.a.	12.0	15.5
Kosovo	2005	n.a.	n.a.	15.2	17.9
Kirgizija	1995	40.0	41.1	15.0	33.1
Kirgizija	2003	56.4	56.0	24.7	38.2
Poljska	2004	14.8	21.0	8.6	12.8
Rusija	1995	26.8	35.4	10.4	14.0
Rusija	1999	24.6	23.8	12.5	12.4
Ukrajina	1996	30.0	32.4	6.7	n.a.
Uzbekistan	2003	27.5	23.7	9.7	n.a.

4.12 Podaci iz istraživanja u Indiji koji takodje nisu u vezi sa ispitivanjem siromaštva ističu neke od razloga povećane stope siromaštva u domaćinstvima koja imaju člana sa invaliditetom (Svetska banka 2007). Prvo, osobe sa invaliditetom dobiju manje obrazovanja i u populaciji OSI ima 52% nepismenih u poredjenju sa 35% u opštoj populaciji. Deo dece sa invaliditetom koja nisu uključena u školu je pet puta veći u odnosu na opštu stopu, čak i u dobrostojećim državama. Deca sa invaliditetom veoma retko nastavljaju školovanje posle osnovne škole.

4.13 Osobe sa invaliditetom u Indiji takodje imaju slabije plaćeno zaposlenje a jaz izmedju njihovog zaposlenja i zaposlenja neinvalidnih osoba sve više raste. Prema studiji, "Većina osoba sa invaliditetom u Indiji je u stanju da produktivno radi. Uprkos tome stopa zaposlenosti invalidske populacije je niža (60 posto od prosečne) nego kod opšte populacije a taj jaz se širi od 1990.godine na ovamo. Invalidnost je uzrok maloj stopi zaposlenih muškaraca (oko 30%) u ruralnim državama Uttar Pradesh i Tamil Nadu, a taj broj je znatno niži za žene sa invaliditetom. Oko 45% domaćinstava sa članom sa invaliditetom ima potrebu za odraslom osobom koja bi brinula o tom članu u trajanju od dva i po sata dnevno u proceku. S druge strane, neki odrasli muškarci će rado raditi u domaćinstvima koja imaju osobu sa invaliditetom da bi kompenzovali nedostatak prihoda."

4.14 Sve u svemu, slabe perspektive u obrazovanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom u kombinaciji sa stigmom sa kojom se često sreću, očekivano ih vode u siromaštvo.

4.15 Situacija drugačije izgleda u Rusiji i Uzbekistanu. U Rusiji je siromaštvo povezano sa invaliditetom prema istraživanju iz 1995, ali se ta povezanost izgubila u istraživanju iz 1990. (Tabela IV-3). U Uzbekistanu je stopa domaćinstava sa osobom sa invaliditetom bila niža nego kod domaćinstava koja nisu imala članove sa invaliditetom.

4.16 Interpretiranje ovih statistika ne sme se uzimati u obzir bez dubljeg razumevanja definicije invalidnosti u tim studijama. Na primer istraživanje u Uzbekistanu iz 2006. navodi da odnos izmedju siromaštva i invalidnosti menja u zavisnosti od nivoa na kom se konstituiše invalidnost. Kada se uključe lake i umerene invalidnosti ne postoji značajan odnos izmedju siromaštva i invalidnosti, ali ako se uključi viši stepen invalidnosti korelacija je izuzetno pozitivna izmedju siromaštva i invalidnosti. (Scott and Mete, 2008).

4.17 Ovih 11 ispitivanja siromaštva je radjeno bez izdvajanja iz prihoda ili troškova vrednosti invalidskih penzija.¹⁰ Analize druge vrste bi pokazale više stope za domaćinstva sa članovima sa invaliditetom.

V. Sličnosti i mogućnosti

5.1 Standardne ekonomije počinju merenje siromaštva kao nedostatak ili manjak prihoda. kao što je već rečeno, trošak je mnogo prikladnija mera u zemljama u razvoju zbog veličine neformalnih tržišta, robnih transfera, prirodne razmene dobara, kućne proizvodnje. S druge strane, čak i merenje siromaštva kroz trošak dobara može da bude problematično. Različiti ljudi u različitim situacijama mogu imati različite potrebe za trošenjem dobara da ne bi živeli u siromaštvu. To suštinski menja srž onoga što smatramo siromaštvom. da li je to nedostatak prihoda ili troškova, ili je nešto više? Ako je tako kako se tu uklapa invalidnost?

5.2 Prema Amartya Senovom pristupu sposobnosti (Sen 1984, 1985, 1993, 1999) siromaštvo nije samo funkcija materijalnih dobara. Ovaj pristup je zasnovan na životnom standardu opisanom kao sposobnost da se obave različite “funkcije.” Ove funkcije su definisane kao postignuće zemalja da obezbede osnove za prihvatljiv kvalitet života. To obuhvata dobru zaštitu, dobru negu, slobodu kretanja, mogućnost zasnivanja i brigu o porodici. Da li osoba ima mogućnost kombinovanja tih resursa po svojoj volji da bi živela kompletan i dostojanstven život?

5.3 Funkcije su rezultat proizvodnog procesa. Potrošnja dobara je kombinovana sa tehničkim ograničenjima, nazvanim “konverzivni faktori”, a oni mogu da budu na individualnom, društvenom i okolinskom nivou. Na primer, postizanje mogućnosti slobode kretanja podrazumeva trošenje dobara koja zavise delimično od toga da li neko može da pokreće noge (ili koristi kolica), od tipa zemljišta kojim se kreće, prisustva javnog transporta. Ono što je važno u Senovom modelu nije da li osoba poseduje auto, magarca ili bicikl, nego da li je u stanju da stigne tamo gde treba da ode.

5.4 Kritičari nekad prebacuju Senu nevoljnost da predstavi detaljnu listu funkcija, kao slabost njegovo pristupa ali Sen tvrdi da ne postoji univerzalna lista funkcija. On kaže da u svakoj situaciji demokratski procesi i društveno izabrane procedure diktiraju funkcije koje se koriste u gradjenju i proceni politika (Clark 2005, Robeyns 2005).

5.5 Drugi autori su pokušavali da postave set osnovnih funkcija za koje veruju da mogu da se adaptiraju u različite culture i faze ekonomskog razvoja (Alkire 2002). Jedni to grade na osnovu onoga što oni smatraju osnovnim vrednostima. Drugi se oslanjaju na kategorije koje identifikuju institucionalna ili pravna značenja postizanja sposobnosti, dok neki opet prave svoje liste iz rasprostranjene društvene primene u širokom rangu lokaliteta ili procenjujući razvojnu literaturu da bi videli koje suštinske aktivnosti se najviše javljaju. U svakom slučaju, suštinski concept ostaje: kvalitet života (ili siromaštvo) se ne može meriti materijalnim dobrima bez razmatranja za šta se ta dobra koriste i drugih resursa koji su ljudima na raspolaganju.

5.6 Ovaj pristup je u osnovi multidimenzionalan i zahteva od analitičara da daju eksplicitnije vrednosti o tome šta čini siromaštvo. Sen takodje ukazuje da multidimenzionalnost njegovom pristupu sposobnosti pomaže da identifikuje neželjene posledice (Sen 1999). Ovaj pristup je takodje i indikativniji u tome kako siromašni vide siromaštvo kao što je projekat Svetske banke “Glasovi siromašnih” (Narayan, D, et al. 2000a, 2000b). Kada su intervjuisani siromašni u svetu nisu samo naveli materijalno blagostanje kao nešto što je važno, nego i čitav spektar drugih faktora koji se nalaze u Senovom pristupu sposobnosti (Tabela V-1).

Blagostanje prema Glasu siromašnih / Voices of the Poor

Materijalno blagostanje: imati dovoljno hrane
poseda
posla

Telesno blagostanje:

biti zdrav
izgledati dobro
živeti u zdravom okruženju

Socijalno blagostanje:

biti u stanju brinuti, ostvariti, voditi porodicu i decu
imati samopoštovanje i dostojanstvo
imati mir, harmoniju, dobre odnose u porodici i zajednici
imati sigurnost
imati gradjanski mir
imati fizički sigurno okruženje
imati ličnu fizičku sigurnost
imati pristup pravdi i zakonima
imati sigurnost u starosti
imati poverenje u budućnost
imati slobodu izbora i aktivnosti

Psihološko blagostanje

umni mir i spokoj
sreća
harmonija (uključujući duhovni život i versko obeležje)

5.7 Evaluacija Senovog pristupa pokazuje da se invalidnost uklapa u svaku od funkcija. Invalidnost se provlači kroz sve konverzivne faktore kako bi prilagodila proizvodnu funkciju koju ljudi koriste da materijalna dobra pretvorili u funkcionalna dobra.

5.8 U stvari Senov model se izuzetno dobro uklapa u socijalni model invalidnosti. Ovaj model posmatra invalidnost iz interakcije nečijeg funkcionalnog stanja sa fizičkim, kulturnim i političkim okruženjem (Shakespeare i Watson 1997, Hughes i Patterson 1997). Ako je okruženje dizajnirano u potpunom smislu za čovečije funkcionisanje i obuhvata odgovarajuću podršku, onda osobe sa funkcionalnim ograničenjima neće biti "invalidi" jer će moći potpuno da učestvuju u svim sferama društva.

5.9 "Učešće" i socijalnom modelu invalidnosti se može posmatrati upravo ka postojanje punog spectra Senovih sposobnosti. U Senovom modelu, ljudsko blagostanje je ne samo u funkciji trošenja dobara, nego i pojedinačnih, društvenih i okolinskih konverzionih faktora. Slično socijalnom modelu invalidnosti, političke intervencije radi povećanja učešća osoba sa invaliditetom u društvenom i ekonomskom životu treba da budu radjene na individualnom (medicinska rehabilitacija npr.) ali i na društvenom nivou, uvođenjem univerzalnog dizajna radi pristupačnije infrastructure, inkluzivnog obrazovanja i borbe protiv predrasuda.

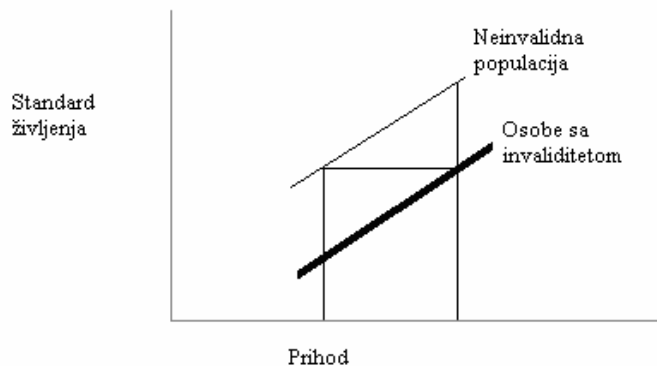
5.10 Sledeće pitanje je šta nedostaje u odnosu između invalidnosti i siromaštva a definisano je pristupom sposobnosti ako koristimo standard troškova kao mere siromaštva? Koristeći slične linije troškova siromaštva za osobe sa i bez invaliditeta da li ozbiljno potcenjujemo uticaj invalidnosti na kvalitet života osoba sa invaliditetom?

5.11 U stvari, procenjujući strukturno izjednačavajući model funkcionalnih postignuća, Kuklys (2005) je pronašao da se važnost prihoda u proceni kvaliteta zdravlja i stanovanja u Velikoj Britaniji umanjuje ako se obuhvati Senov pristup. Ona je upotrebila faktor analizu odgovora na listu pitanja da kreira latentne varijabilne rezultate za zdravlje i stanovanje. Dalje je to koristila za proračun strukturne izjednačenosti, uz prihod i različite demografske varijable. Prihod se nije pokazao kao nešto što nije toliko značajno u vezi sa zdravljem ali kod stanovanja rezultati su mešoviti. Prihod je bio od veliko značaja za stanovanju u 2000 ali ne i u 1991.

5.12 Kuklys (2005) je otišla dalje u razmatranju važnosti invalidnosti u ispitivanju siromaštva. Njene metode počivaju na kombinovanju aspekata kompetentnog pristupa sa skalom sličnosti. Bez korišćenja ove skale u Velikoj Britaniji je pronašla primer da je u 1999 23% domaćinstava sa članovima sa invaliditetom imalo manje od 60% prosečnog prihoda, ali kad su uradjena prilagodjavanja taj procenat domaćinstava se popeo na preko 47%.

5.13 Konceptualni pristup u proračunu dodatnih troškova invalidnosti koji su dali Zaidi i Burchardt (2003 and 2005) je nazvan “standard života.” Pretpostavka je prilično jasna i opominjuća — osobe sa invaliditetom mogu da imaju niži životni standard od neinvalidne populacije sa istim prihodima usled različitih potreba – potreba za Brajevim pismom, invalidskim kolicima itd, i većom količinom opštih potreba kao što su prevoz, grejanje ili medicinske usluge. Domaćinstva sa članom/vima sa invaliditetom moraju da troše preraspoređujući troškove drugih potreba. Očekuje se da standard života raste sa prihodima za cello domaćinstvo ali domaćinstva sa većim brojem potreba usled invalidnosti imaju niži životni standard.

5.14 Zaidi i Burchardt (2005) ovo prikazuju grafički (V-2).

5.15 Zaidi i Burchardt (2005) formulišu životni standard kao

$$(1) S = \alpha Y + \beta D + \gamma X + k$$

Pri čemu je S indicator životnog standarda, Y je prihod domaćinstva, D invalidski status, X je vector drugih karakteristika domaćinstva (npr. sastav domaćinstva), a k predstavlja konstantni apsolutni minimum životnog standarda (ispod kojeg domaćinstvo ne može da opstane). Ekstra trošak invalidnosti, E, je dat kao

$$(2) E = dY/dD = -\beta/a$$

5.16 I ovo se može videti grafički. Parametar β je udaljenost CB izmedju linija, a je stepen ili CB preko AB. Tako β/a je $CB/(CB/AB) = AB$ što je ekstra trošak invalidnosti.

5.17 S je latentna varijabla koju nije moguće posmatrati pa ona nadomešta U, broj trajnih korisnika za S I izračunava (1) se korišćenjem određene logike. Proračun ekstra troškova proizlazi iz odnosa koeficijenta invalidnosti I prihoda kao u 2 i 3.

$$(3) U = \alpha Y + \beta D + \gamma X + k$$

5.18 Specifikacija I prihoda I varijabli invalidnosti je izvedena empiričkim testiranjem mnogih definicija I naravno reflektuje dostupne informacije u istraživanjima koja su iskustveno korišćena.

5.19 Kao što je već rečeno, bilo bi neophodno proveriti koje definicije invalidnosti će biti podržane statističkim setovima dostupnim u zemljama u razvoju da bi se videlo da li ekstra troškovi invalidnosti u tim zemljama slične onima u Velikoj Britaniji. Specifikacija prijavljanog prihoda nagoveštava da dodatni iznos prihoda stvara veću razliku siromašnim domaćinstvima nego bogatim. Bilo bi interesantno videti da li je to I generalizacija za manje razvijene zemlje. Pristup Zaidi i Burcharta je do sada korišćen u Australiji (Saunders 2006) a njegov uticaj na politiku Velike Britanije je istraživao Tibble (2005), ali ni jedna studija se ne odnosi na pristup standarda života u zemljama u razvoju.

VII. Zaključci i pravci za buduća istraživanja

6.1 Odnos između invalidnosti i siromaštva u zemljama u razvoju nije dovoljno brojčano zastupljen u literaturi. Nekoliko ispitivanja siromaštva koje je radila Svetska banka su ponudili numeričke procene stope siromaštva domaćinstava sa članovima sa i bez invaliditeta ali su one ograničene na jedan region u svetu a definicija invalidnosti koja je korišćena se odnosila na primaoca invalidske penzije, što nije posebno dobra mera da li je neko zaista osoba sa invaliditetom. Nijedno od ovih ispitivanja se nije bavilo dodatnim troškovima invalidnosti sa kojima se suočavaju porodice sa članom koji ima neki invaliditet. Skorašnji teorijski rad (Zaidi i Burchardt 2005) navodi na mogućnost proračuna dodatnih troškova invalidnosti direktno iz višestrukog odnosa između standarda života, prihoda i invalidnosti. Do danas je to uradjeno samo u zemljama sa visokim primanjima i koje imaju puno podataka da ponude za istraživanja (Velika Britanija i Australija).

6.2 Budući pravci istraživanja će zahtevati primenu Zaidijevo i Burchardovog pristupa u nekim zemljama u razvoju. Autori su imali pristup nekim podacima o domaćinstvima u zemljama u razvoju koja su omogućila mnoštvo detaljnih opisa za promene a koje nisu bile dovoljno korišćene ni za bazična ukrštanja definicija invalidnosti i siromaštva, a pogotovo za dodatne troškove invalidnosti. Autori predlažu da se ova važna pitanja ubuduće uvrste u kvantitativni rad sa domaćinstvima.

Fusnote

1 Videti http://worldbank.org/lsms/pdf/files_of_135_LSMS_Working_Papers_and_many_data_sets_as_well_as_a_listing_of_many_hundreds_of_research_papers using LSMS data at <http://worldbank.org/lsms/research/reshome.html#papers>.

2 Videti takodje <http://go.worldbank.org/2AQMBVLYK0>, klikom na poverty analysis.

3 Za aplikaciju Deaton i Zaidi 2002, videti Svetska banka 2005.

4 Za detalje o Kazahstanu, videti Seitenova i Becker (2008). Za detalje o Rusiji videti Braithwait, Merkurjeva (2007), i Becker i Merkurjeva.

5 Dostupno na

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/RUSSIANFEDERATIONEXT>

6 Dostupno na <http://www.worldbank.org/LSMS/>

7 Mete, Cem (Ed.). *Economics Implications of Chronic Illness and Disability in Eastern Europe and the Former Soviet Union*. World Bank. 2008.

8 Videti: <http://go.worldbank.org/VWPUL3S9F0I>

9 Drugi izvori za istraživanje informacija o invalidnosti su istraživanja u Rusiji - Russian Longitudinal Monitoring Survey (<http://www.cpc.unc.edu/rlms/>), Ukrainian Longitudinal Monitoring Survey (opisani u tačkit 37 na <http://www.eerc.kiev.ua/library/stat-databases.shtml>), South Africa's Cape Area Panel Study <http://www.caps.uct.ac.za/>, i Indian National Sample Survey studija o osobama sa invaliditetom (http://mospi.nic.in/stat_act_t14.htm).

10 See World Bank (2001) for a discussion of why pre-transfer as well as post-transfer poverty should be assessed.

11 Lelli (2005) je koristio funkcionalni pristup da izračuna ekvivalencu za Belgiju I Italiju u funkcionisanju "zaštite" ali nije analizirao ograničenja koja nameće postojanje invalidnosti.

Bibliografija

Alkire, S. (2002). "Dimensions of Human Development," World Development, Vol. 30, No. 2, pp.181-205.

Becker, C. and I. Merkurjeva. (2008, forthcoming). "Disability Risk and Miraculous Recoveries in Russia." SP Discussion Paper, The World Bank.

Braithwaite, J. (2008, forthcoming). "Russia: Disability Issues Note." SP Discussion Paper, The World Bank.

Clark, D. A. (2005). "Sen's Capability Approach and the Many Spaces of Well-being," The Journal of Development Studies, Vol. 41, No. 8, pp.1339-1368, November 2005.

Deaton, A. (1999). *The Analysis of Household Surveys: A Microeconomic Approach to Development Policy*. Baltimore and London: The World Bank and the Johns Hopkins University Press.

Deaton, A. and J. Muellbauer, (1986). "On Measuring Child Costs: With Applications to Poor Countries." *Journal of Political Economy*. Vol. 94. No. 4.

Deaton, A. and C. Paxson. (1998) "Economies of Scale, Household Size, and the Demand for Food." *Journal of Political Economy*. Vol. 106. No. 5.

Deaton, A. and S. Zaidi. (1999). "Guidelines for Constructing Consumption Aggregates For Welfare Analysis," Working Papers 217, Princeton University, Woodrow Wilson School of Public and International Affairs, Research Program in Development Studies.

Elwan, A. (1999). "Poverty and Disability: A Survey of the Literature," SP Discussion Paper No. 9932. The World Bank, December 1999.

Gertler, P. and J. Gruber. (2002). "Insuring Consumption Against Illness." *The American Economic Review*. Vol. 92. No. 1. pp 51-70.

Hooegeveen, J. (2005). "Measuring Welfare for Small but Vulnerable Groups: Poverty and Disability in Uganda," *Journal of African Economies*, Vol. 14, No. 4, pp.603-631, August 2005.

Hughes, B. and K. Paterson.(1997). "The Social Model of Disability and the Disappearing Body: towards a sociology of impairment," *Disability and Society*. Vol. 12 No. 3 pp 325-340, June 1997.

Jones, A. and O. O'Donnell. (1995). "Equivalence scales and the costs of disability." *Journal of Public Economics*. Vol. 56, pp.273-289.

Kuklys, W. (2005). *Amartya Sen's Capability Approach: Theoretical Insights and Empirical Applications*, Studies in Choice and Welfare, Springer-Verlag.

Lelli, S. (2005). "Using Functionings to Estimate Equivalence Scales." *Review of Income and Wealth*. Series 51. No. 2. (June) 2005, pp.255-284.

Marquez, J. et al. (2007). *Income Elasticity and Economic Development Methods and Applications*. Springer Netherlands.

Mete, C. (Ed.), (2008). *Economic Implications of Chronic Illness and Disease in Eastern Europe and the Former Soviet Union*. The World Bank.

Merkuryeva, I. (2007). "The System of Disability Benefits in Russia: Estimation of Targeting Accuracy." *Economics Education and Research Consortium Working Paper Series*. ISSN 1561-2422. No. 07/04.

- Metts, R. (2004) . “Disability and Development”. Background Paper Prepared for the Disability and Development Meeting, World Bank, November 16, 2004.
- Metts, R. (2000). “Disability Issues, Trends, and Recommendations for the World Bank.” Social Protection Working Paper. No. 0007, February 2000.
- Mont, D. (2007a). “Measuring Disability Prevalence,” SP Discussion Paper No. 0706. The World Bank, March 2007.
- Mont, D. (2007b). “Measuring Health and Disability,” The Lancet, Vol 369, pp.1658-63, May 2007.
- Narayan, D., Patel, R., Schafft, K., Rademacher, A. and Koch-Schulte, S. (2000a). *Voices of the Poor: Can anyone hear us?* New York: Oxford University Press for the World Bank
- Narayan, D., Chambers, R., Shah, M.K., and Petesch, P. (2000b). *Voices of the Poor: Crying out for change*, New York: Oxford University Press for the World Bank
- Robeyns, I., (2005). “Selecting Capabilities for Quality of Life Measurement,” *Social Indicators Research*, Vol. 74, pp.191-213.
- Saunders, P. (2006). “The Costs of Disability and the Incidence of Poverty.” *Social Policy Research Centre Discussion Paper*. No. 147. August 2006.
- Scott, K. and C. Mete. (2008), “Measurement of Disability and Linkages with Welfare, Employment and Schooling: The Case of Uzbekistan,” in Mete, C. (Ed.), *Economic Implications of Chronic Illness and Disease in Eastern Europe and the Former Soviet Union*.
- Seitenova, A. and C. Becker. (2008). “Disability in Kazakhstan: An Evaluation of Official Data.” *Social Protection Discussion Paper*. No. 0802. The World Bank, February 2008.
- Sen, A. (1984). “The Living Standard,” *Oxford Economic Papers*, Vol 36, pp.74-90, 1984.
- Sen, A. (1985). *Commodities and Capabilities*, North Holland, Amsterdam, 1985.
- Sen, A. (1993). “Capability and Well-Being,” in M. Nussbaum and A.K. Sen, eds. *The Quality of Life*, pp.30-53, Clarendon Press, Oxford, 1993.
- Sen, A. (1999). *Development as Freedom*, Oxford University Press, Oxford, 1999.

Shakespeare, T. and N. Watson, (1997). "Defending the Social Model," Disability and Society, 12(2):293-300, April, 1997.

Tibble, M. (2005). "Review of the existing research on the extra costs of disability." Department for Work and Pensions Working Paper. No. 21.

The World Bank and State Institute of Statistics. (2005). Turkey: Joint Poverty Assessment Report. Report No. 29619. 2005.
http://www.worldbank.org.tr/external/default/main?pagePK=51187349&piPK=51189435&theSitePK=361712&menuPK=64187510&searchMenuPK=361741&theSitePK=361712&entityID=000012009_20051012161856&searchMenuPK=361741&theSitePK=361712

The World Bank. (2000). Making Transition Work for Everyone: Poverty and Inequality in Europe and Central Asia. August 2000.

The World Bank. (2001). World Development Report, 2000/2001 Attacking Poverty.

The World Bank. (2007). People with Disabilities in India: From Commitment to Outcomes. May 2007.
<http://siteresources.worldbank.org/INDIAEXTN/Resources/2955831171456325808/DISABILITYREPORTFINALNOV2007.pdf>

The World Bank. (1993). Poverty Reduction Handbook, 1993.

The World Bank, (1990). World Development Report, 1990, Poverty.

Yeo, R. and K. Moore. (2003). "Including Disabled People in Poverty Reduction Work: Nothing About Us, Without Us," World Development, Vol. 31, No. 3 pp.571-590, 2003.

Zaidi, A. and T. Burchardt. (2005). "Comparing Incomes when Needs Differ: Equivalization for the Extra Costs of Disability in the U.K." Review of Income and Wealth. Series 51. No. 1. March 2005.

Zaidi, A. and T. Burchardt. (2005). "Comparing incomes when needs differ: equivalization for the extra costs of disability in the UK". Centre for Analysis of Social Exclusion Paper. No. 64. February 2003.

Radni materijali na temu socijalne zaštite

No.	Naslov
0805	Disability and Poverty: A Survey of World Bank Poverty Assessments and Implications by Jeanine Braithwaite and Daniel Mont, February 2008

- 0804 Poverty Traps and Social Protection by Christopher B. Barrett, Michael R. Carter and Munenobu Ikegami, February 2008
- 0803 Live Longer, Work Longer: Making It Happen in the Labor Market by Milan Vodopivec and Primož Dolenc, February 2008 (online only)
- 0802 Disability in Kazakhstan: An Evaluation of Official Data by Ai-Gul S. Seitenova and Charles M. Becker, February 2008 (online only)
- 0801 Disability Insurance with Pre-funding and Private Participation: The Chilean Model by Estelle James, Augusto Iglesias and Alejandra Cox Edwards, January 2008
- 0719 The Life-Course Perspective and Social Policies: An Issues Note by A.L. Bovenberg, November 2007
- 0718 Social Safety Nets and Targeted Social Assistance: Lessons from the European Experience by Chris de Neubourg, Julie Castonguay and Keetie Roelen, November 2007 (online only)
- 0717 Informality and Social Protection: Preliminary Results from Pilot Surveys in Bulgaria and Colombia by Franco Peracchi, Valeria Perotti and Stefano Scarpetta, October 2007 (online only)
- 0716 How Labor Market Policies can Combine Workers' Protection with Job Creation: A Partial Review of Some Key Issues and Policy Options by Gaëlle Pierre and Stefano Scarpetta, October 2007 (online only)
- 0715 A Review of Interventions to Support Young Workers: Findings of the Youth Employment Inventory by Gordon Betcherman, Martin Godfrey, Susana Puerto, Friederike Rother, and Antoneta Stavreska, October 2007
- 0714 Performance of Social Safety Net Programs in Uttar Pradesh by Mohamed Ihsan Ajwad, October 2007
- 0713 Are All Labor Regulations Equal? Assessing the Effects of Job Security, Labor Dispute and Contract Labor Laws in India by Ahmad Ahsan and Carmen Pagés, June 2007
- 0712 Convention on the Rights of Persons with Disabilities: Its Implementation and Relevance for the World Bank by Katherine Guernsey, Marco Nicoli and Alberto Ninio, June 2007

- 0711 Reaching the Poor and Vulnerable: Targeting Strategies for Social Funds and other Community-Driven Programs by Julie Van Domelen, May 2007
- 0710 The Macedonia Community Development Project: Empowerment through Targeting and Institution Building by Caroline Mascarell, May 2007
- 0709 The Nuts and Bolts of Brazil's Bolsa Família Program: Implementing Conditional Cash Transfers in a Decentralized Context by Kathy Lindert, Anja Linder, Jason Hobbs and Bénédicte de la Brière, May 2007 (online only)
- 0708 Globalization and Employment Conditions Study by Drusilla K. Brown, April 2007
- 0707 The Kosovo Pension Reform: Achievements and Lessons by John Gubbels, David Snelbecker and Lena Zezulin, April 2007 (online only)
- 0706 Measuring Disability Prevalence by Daniel Mont, March 2007
- 0705 Social Safety Nets in World Bank Lending and Analytic Work: FY20022006 by Annamaria Milazzo and Margaret Grosh, March 2007 (online only)
- 0704 Child Labor and Youth Employment: Ethiopia Country Study by Lorenzo Guarcello and Furio Rosati, March 2007
- 0703 Aging and Demographic Change in European Societies: Main Trends and Alternative Policy Options by Rainer Muenz, March 2007 (online only)
- 0702 Seasonal Migration and Early Childhood Development by Karen Macours and Renos Vakis, March 2007
- 0701 The Social Assimilation of Immigrants by Domenico de Palo, Riccardo Faini and Alessandra Venturini, February 2007 (online only)
- 0616 Pension Systems in Latin America: Concepts and Measurements of Coverage by Rafael Rofman and Leonardo Lucchetti, November 2006 (online only). Also available in Spanish.
- 0615 Labor Market Outcomes of Natives and Immigrants: Evidence from the ECHP by Franco Peracchi and Domenico Depalo, November 2006 (online only)

- 0614 The Relative Merits of Skilled and Unskilled Migration, Temporary and Permanent Labor Migration, and Portability of Social Security Benefits by Johannes Koettl under guidance of and with input from Robert Holzmann and Stefano Scarpetta, November 2006 (online only)
- 0613 The Limited Job Prospects of Displaced Workers: Evidence from Two Cities in China by Gordon Betcherman and Niels-Hugo Blunch, October 2006
- 0612 Unemployment Insurance in Chile: A New Model of Income Support for Unemployed Workers by Germán Acevedo, Patricio Eskenazi and Carmen Pagés, October 2006
- 0611 Evaluating Social Fund Impact: A Toolkit for Task Teams and Social Fund Managers by Sarah Adam, October 2006
- 0610 Risk and Vulnerability Considerations in Poverty Analysis: Recent Advances and Future Directions by Carlo Cafiero and Renos Vakis, October 2006
- 0609 Comparing Individual Retirement Accounts in Asia: Singapore, Thailand, Hong Kong and PRC by Yasue Pai, September 2006 (online only)
- 0608 Pension System Reforms by Anita M. Schwarz, September 2006 (online only)
- 0607 Youth Labor Market in Burkina Faso: Recent Trends by Daniel Parent, July 2006
- 0606 Youth in the Labor Market and the Transition from School to Work in Tanzania by Florence Kondylis and Marco Manacorda, July 2006
- 0605 Redistributing Income to the Poor and the Rich: Public Transfers in Latin America and the Caribbean by Kathy Lindert, Emmanuel Skoufias and Joseph Shapiro, August 2006 (online only)
- 0604 Uninsured Risk and Asset Protection: Can Conditional Cash Transfer Programs Serve as Safety Nets? by Alain de Janvry, Elisabeth Sadoulet, Pantelis Solomon and Renos Vakis, June 2006
- 0603 Examining Conditional Cash Transfer Programs: A Role for Increased Social Inclusion? by Bénédicte de la Brière and Laura B. Rawlings, June 2006 (online only)
- 0602 Civil-service Pension Schemes Around the World by Robert Palacios and Edward Whitehouse, May 2006 (online only)

0601

Social Pensions Part I: Their Role in the Overall Pension System
by Robert Palacios and Oleksiy Sluchynsky, May 2006 (online only)